

LASTU-koulutus – Lasten ja perheen tukena varhaiskasvatuksessa

TEKSTI | Riikka Kanervo, Anne Pirinen, Tanja Tikkanen-Lamminen

Varhaiskasvatuksen ammattilaiset kohtaavat päivittäisessä arjessaan lapsia ja heidän perheitään. Pikkulapsiaika on todella antoisaa, mutta vanhemmille usein myös raskasta ja kuormittavaa. Työn, opintojen ja perhe-elämän yhdistäminen voi käydä uuvuttavaksi, erityisesti jos perheellä ei ole isovanhemmista ja muista läheisistä koostuvaa tukiverkostoa lähellään. Varhaiskasvatuksen ammattilaiset ovat työssään aitiopaikalla seuraamassa lapsen ja tämän perheen arkea ja elämää. Joskus eteen sattuu tilanteita, joissa lapsen ja perheen tilanteesta herää huoli.



Kuva: Unsplash

Opetushallituksen rahoittamassa [LASTU-koulutuksessa](#) syvennettiin varhaiskasvatuksen ammattilaisten lastensuojeluosaamista ja vahvistettiin moniammatillista yhteistyötä varhaiskasvatuksen ja muiden lasten ja perheiden kanssa toimivien tahojen kanssa. Koulutukseen osallistui 80 varhaiskasvatuksen ammattilaista eri puolilta Suomea.

Lasten suojelua ja tukea varhaiskasvatuksessa

Lasten suojelu käsittää kaiken sen toiminnan, jota voimme yhteiskuntana ja yksilöinä tehdä

lasten hyvinvoinnin edistämiseksi. Lapset tulisi huomioida kaikessa päätöksenteossa, kuten työläinsäädännössä, asumispolitiikassa ja liikennejärjestelyissä. Lapsilla ja heidän perheillään on oikeus saada tukea ja apua tilanteissa, joissa omat voimavarat ja resurssit eivät riitä. Sosiaalihuoltolaissa määritellään erilaisia tukimuotoja, joiden avulla pyritään tukemaan perhettä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Lastensuojelu astuu kuvaan, kun lapsi ja perhe kaipaa vankempia tukitoimia.

Kahdeksan kuukauden mittaisessa LASTU-koulutuksessa käsiteltiin lasten ja perheiden moninaisia tilanteita ja tuen tarpeita. Pääpaino oli ennaltaehkäisevällä lastensuojelulla. Asiantuntijaluentoja kuultiin muun muassa perheiden monimuotoisuudesta ja monikulttuurisuudesta, lasten ja perheiden hyvinvoinnista, lasten stressinsäätelystä sekä kriisin kohdanneen lapsen ja perheen kohtaamisesta. Koulutuksen aikana osallistujat kerryttivät tietoa lasten ja perheiden tukemisesta huolta herättävissä tilanteissa, sekä eri palvelujen tarjoamista mahdollisuuksista.

Varhaiskasvatuksessa työntekijät kohtaavat suuren osan perheistä, 3-5-vuotiaista 87% osallistui varhaiskasvatukseen vuonna 2021 (Tilastokeskus 2021.) Ammattilaisilla onkin vastuu tunnistaa lasten ja perheiden mahdollisia ongelmia tai huolenaiheita varhaisessa vaiheessa ja ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin. Tuki ja apu voi sisältää yhteistyötä lapsen vanhempien ja muiden ammattilaisten kanssa. Vanhempien osallistuminen lapsen varhaiskasvatukseen on ensiarvoisen tärkeää. Yhteistyö vanhempien kanssa auttaa varmistamaan, että lapsen tarpeet tulevat kuulluiksi ja huomioiduiksi. Lasten suojelu ja tuki varhaiskasvatuksessa ovat erittäin tärkeitä tekijöitä lapsen kokonaisvaltaisen kehityksen ja hyvinvoinnin tukemisessa. Varhaiskasvatus ajoittuu lapsen elämässä aikaan, jolloin lapsi oppii perustaitoja, kehittää sosiaalisia taitojaan ja rakentaa perustan myöhemmälle oppimiselle ja elämälle.



Keskustelua ja vertaistukea

Koulutuksen aikana käydyissä keskusteluissa verrattiin osallistujien kokemuksia ja jaettiin hyviä käytänteitä. Erityisesti lastensuojeluilmoituksen tekeminen varhaiskasvatuksessa puhututti paljon. Keskusteluissa tuli esille, että käytänteet lastensuojeluilmoituksen tekemiseen vaihtelivat ja monet ammattilaiset kokivat ilmoituksen tekemisen vaikeana. Koulutuksessa käytiin läpi lastensuojeluilmoituksen tekemistä sekä toimia, jotka tapahtuvat ilmoituksen tekemisen jälkeen. Eräs koulutukseen osallistunut kuvaili, että *“nyt on kuitenkin varmempi olo tehdä se [lastensuojeluilmoitus], eikä omalla nimellä tekeminen enää tunnu pelottavalta.”*

Koulutuksessa luennoitsijat kertoivat erilaisista ennaltaehkäisevistä ja korjaavista palveluista lapsiperheille. Keskusteluissa puolestaan huomasimme, miten valtavat erot eri kuntien välillä onkaan lapsiperhepalvelujen tuotannossa, kun koulutukseen osallistujat olivat pääkaupunkiseudulta aina Lappiin saakka. Toisissa kunnissa/hyvinvointialueilla oli jopa kateutta herättävän paljon erilaisia tukimuotoja ja –palveluja tarjolla sekä varhaiskasvatuksen arkeen että perheille.

Kokemusten jakaminen osallistujien kesken koettiin tärkeäksi. Vaikka osallistajat työskentelivät hyvinkin erilaisissa varhaiskasvatuksen ympäristöissä ja eri puolilla Suomea, käytännön työn haasteet ovat yhteisiä ja jaettuja. Paikkaan sitomattomuus ja saavutettavuus sekä joustavat aikataulut useassa osatoteutuksessa mahdollistivat vertaistuen ja ajatusten jakamisen käytännössä. Koulutus saikin kiitosta joustavasta toteutustavastaan.

Pienryhmätyöskentely antoi vertaistuen ja yhteisten oivallisten lisäksi yllättäen myös tietoteknisiä taitoja. Eräs osallistuja kertoi loppupalautteessaan, kuinka *”myös digitaidot kehittyivät, kun työstimme yhdessä etänä tehtäväämme.”*

Koulutuksessa hyödyllisenä koettiin aiheiden monipuolisuus, kattavuus, moninäkökulmaisuus ja ajankohtaisuus. Kiitosta saivat loppupalautteessa myös luentojen lähdemateriaalilistat ja materiaalipankki, joiden avulla osallistujien on mahdollista halutessaan syventää osaamistaan lisää omaehtoisesti: *”Monipuolinen tietopaketti käytännön esimerkein, selkeitä työkaluja työhön. Hienoa kuulla toimivista työskentelymalleista, näistä kehittämisajatuksia virisi paljon.”* Osallistajat veivät koulutuksessa kuulemiaan kehitysehdotuksia ja ideoita omille työpaikoilleen kehittäen sinne uusia työmalleja ja -käytäntöjä, sekä kertoen kollegoilleen uusia oivalluksiaan.

Kehittämistehtävät omissa työyhteisöissä

Koulutuksen keskeinen tuotos olivat koulutettavien toteuttamat kehittämistehtävät lastensuojelun teemoista varhaiskasvatuksessa. Tehtävän tavoitteena oli soveltaa koulutuksen tuottamaan tietoon pohjautuva käytännön toteutus omassa työyhteisössä. Kehittämistehtävien aiheet nousivat työyhteisön tarpeista ja niiden aiheet vaihtelivat aina lastensuojeluilmoituksen teko-ohjeista perheohjaajan työkuvaan avaamiseen. Kehittämistehtävien oppeja ja oivalluksia jaettiin yhteisesti koulutuksen loppuseminaarissa.

Kehittämistehtävissä jaettiin laajasti lastensuojeluun liittyvää tietoa, sekä kartoitettiin oman alueen palveluita. Lähes puolet kehittämistehtävistä liittyivät lastensuojeluilmoitukseen. Monen työyhteisön ohjeistukset lastensuojeluilmoituksen laatimiseen olivat vanhentuneet, tai vaikeasti löydettävissä. Kehittämistehtävissä laadittiin selkeät ohjeet huolta herättävissä tilanteissa toimimiseen, lastensuojelun konsultoimiseen sekä varsinaiseen lastensuojeluilmoituksen tekoon.

Kehittämistyön tuloksena syntyi myös ohjeistus kriisin kohdanneen lapsen ja perheen kohtaamiseen. Koulutuksen aikana käydyissä keskusteluissa kävi ilmi, ettei työyhteisössä välttämättä ole minkäänlaisia ohjeistuksia esimerkiksi tilanteisiin, joissa perhe on kohdannut kuolemantapauksen. Ohjeistuksissa käsiteltiin kattavasti sekä lapsen, että vanhempien kohtaamista ja tukemista vaikeassa tilanteessa.

Hyvinvointialueuudistuksen myötä useampi kehittämistyö paneutui oman alueen palveluiden kartoittamiseen ja yhteystietojen päivittämiseen. Eräs osallistuja perusteli aiheen valintaansa hyvinvointialueuudistuksen aiheuttamalla sekavuudella: *”Tuntuu tärkeältä koota tietoja samaan paikkaan palvelujärjestelmästä tai lastensuojeluun liittyvistä tärkeistä puhelinnumeroista.”*

Kehittämistehtävistä laadittiin posterit, joissa esitellään kehittämistehtävän tavoite ja toteutus, sekä opit ja oivallukset. Posterikoosteeseen voit käydä tutustumassa osoitteessa aoe.fi: [Lasten suojelua ja tukea varhaiskasvatuksessa LASTU-koulutuksen käytännön toteutukset – Avointen oppimateriaalien kirjasto \(aoe.fi\)](#)

Koulutukseen osallistuneet varhaiskasvatuksen ammattilaiset jakoivat koulutuksessa kertynyttä lastensuojelutietoa, materiaaleja, konkreettisia vinkkejä ja toimintatapoja omille työpaikoilleen. Erityisesti kehittämistehtävien kautta vahvistettiin työyhteisöjen osaamista ja avattiin keskustelukulttuuria lastensuojelusta ja sen merkityksestä. Osallistuneilta saadun palautteen perusteella koulutus lisäsi oman lastensuojelullisen tiedon, sen näkökulmien ja ymmärryksen merkittävää lisääntymistä. Vastaajat kokivat myös varmuutensa vahvistumista lastensuojelullisissa tilanteissa toimimisessa. Samansisältöinen Opetushallituksen rahoittama [VALAS – Varhaiskasvatus ja lastensuojelu -koulutus](#) on alkamassa Laureassa tammikuussa 2024.

Lähteet

- Tilastokeskus 2021. Varhaiskasvatukseen osallistui 230 600 lasta vuonna 2021. Tiedote 9.12.2023. [Varhaiskasvatukseen osallistui 230 600 lasta vuonna 2021 – Tilastokeskus \(stat.fi\)](#)

URN <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe20231106143285>



Riikka Kanervo

[riikka.kanervo\(at\)laurea.fi](mailto:riikka.kanervo@laurea.fi)

lehtori, LASTU-koulutuksen kouluttaja



Anne Pirinen

[anne.pirinen\(at\)laurea.fi](mailto:anne.pirinen@laurea.fi)

lehtori, LASTU-koulutuksen kouluttaja



Tanja Tikkanen-Lamminen

tanja.tikkanen-lamminen(at)laurea.fi
lehtori, LASTU-koulutuksen kouluttaja

lasten ja perheiden tuen tarpeet

varhainen tuki

varhaiskasvatus